

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

Rezultat R3: Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor

Modul 3: Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, Universitatea de Arte din Târgu Mureș - rezumat -

Elaborată de către autor:
Expert piața muncii 3
Mihaela-Nona CHILIAN

Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru universitățile 7-9, cu profiluri: universitar “clasic” (multi-profil), medicină-farmacie și artistic, situate în două regiuni de dezvoltare diferite ale României, are drept *obiectiv principal* „evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților”. *Obiectivele specifice* urmărite se referă la: i) analiza diferențierii dintre universități după programele de studii relevante ce oferă competențe în domenii cu potențial de dezvoltare la nivel regional; ii) analiza impactului Legii educației naționale asupra universităților, la 5 ani de la adoptarea acesteia; iii) identificarea modificărilor produse în oferta educațională a universităților ca urmare a strategiilor / intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior. Pentru atingerea acestor obiective, s-au parcurs mai multe *etape*: i) realizarea unui chestionar detaliat privind efectele induse asupra activității universităților studiate de Legea Educației naționale în perioada de 5 ani de când a fost adoptată, precum și a unui inventar de indicatori pentru analiza cantitativă; ii) investigarea in extenso a principalelor legi și strategii care reglementează functionarea sistemului de învățământ superior din Romania, a documentelor strategice, operaționale, rapoartelor și a altor documente relevante ale universităților analizate disponibile pe paginile de web ale acestora, culegerea de date statistice din bazele de date ale Institutului Național de Statistică (Tempo Online), investigarea strategiilor și planurilor agențiilor de dezvoltare regională din regiunile unde se află localizate universitățile, studierea altor materiale relevante; iii) analiza informațiilor și datelor statistice selecționate; iv) realizarea propriu-zisă a studiului. Deoarece răspunsul primit de la universitățile analizate la chestionar a fost fie negativ fie a lipsit cu desăvârșire, analiza situației universităților și a impactului legilor și intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior s-a realizat exclusiv pe baza documentelor disponibile în format electronic pe paginile de web ale universităților, precum și prin studierea altor rapoarte relevante ale organismelor guvernamentale din domeniul educației sau a altor surse. Un capitol separat a fost dedicat analizei pe scurt a situației socio-economice a regiunilor unde sunt localizate universitățile studiate, pe baza unui set restrâns de indicatori relevanți utilizați în mod uzual în studii de dezvoltare regională. Studiul se încheie cu un capitol care sintetizează principalele rezultate ale analizei universităților și regiunilor.

Analiza celor două regiuni în care se află localizate universitățile menționate arată situații diferite în ceea ce privește poziționarea lor în mediul socio-economic al regiunilor respective. *Universitatea cu profil "clasic"* este atât un atractor principal de potențiali studenți, dar și unul dintre principalii furnizori de absolvenți cu studii superioare pentru piața muncii dintr-o regiune cu un nivel redus de dezvoltare economică, caracterizată de mari decalaje între județe și de subdezvoltarea unor sectoare (industriale și de servicii) cu potențial de creștere economică și de creare de locuri de muncă pentru viitorii absolvenți de facultate. Nivelul redus al șomajului persoanelor cu studii superioare în anumite județe ascunde de fapt lipsa (posibil temporară) de perspectivă privind creșterea numărului de locuri de muncă pentru absolvenții cu studii superioare, inclusiv pentru cei care doresc să se întoarcă în localitățile de domiciliu după terminarea studiilor. Există o fragmentare mare a sectoarelor cu potențial de dezvoltare, dar unele sunt dinamice și pot oferi oportunități de angajare și dezvoltare în carieră absolvenților de învățământ superior, cu condiția sprijinirii acestora prin măsuri adecvate, inclusiv la nivel local. Într-un astfel de context, este necesar ca universitatea să-și consolideze colaborarea și parteneriatul cu mediul de afaceri din regiune, pentru a putea fructifica sinergic oportunitățile care apar, în calitate de furnizor de educație și competențe de nivel superior și de excelență, pe de o parte, dar și de angajator al persoanelor care dispun de astfel de competențe, pe de altă parte. Celelalte două universități, cu profiluri de *medicină-farmacie* și *artistic* se află localizate într-o regiune cu un nivel de dezvoltare mai ridicat, dar nu lipsită de probleme și de decalaje de dezvoltare. Profilul lor mai specializat nu le face mai puțin vulnerabile la șocurile provenite din mediul macro sau chiar microeconomic, dar conexiunile strânse cu mediile locale reprezintă un punct forte pentru dezvoltarea acestora. Regiunea are o structură mai echilibrată, policentrică, a instituțiilor de învățământ superior, iar județul unde acestea se află localizate o bună poziționare ca furnizor de potențiali studenți (prin prisma numărului de elevi de liceu și de absolvenți de liceu care promovează examenul de bacalaureat și chiar a unor tendințe demografice de moment), ceea ce favorizează însă concurența mai mare pentru candidații la admitere și impulsionează modernizarea procesului educațional.

Analiza schimbărilor induse în activitatea *universității cu profil "clasic"* de implementarea prevederilor legislative care reglementează activitatea instituțiilor de

învățământ superior din Romania, în frunte cu Legea Educației Naționale, arată că în activitatea universității s-au produs o serie de evoluții semnificative. Aceasta și-a elaborat, în conformitate cu prevederile legale, strategii și planuri operaționale de implementare a acestora, stabilindu-și obiective realizabile și măsuri concrete pentru atingerea lor, implementând un mecanism intern de asigurare a calității în procesele de predare și învățare, de cercetare științifică și la nivel managerial. Mai mult, acest component strategic se regăsește și la nivelul facultăților componente (chiar dacă nivelul de dezvoltare și implementare variază). Preocuparea pentru implementarea unui învățământ centrat pe student, care să fie corelat și cu necesitățile mediului socio-economic zonal se observă în evoluția numărului de programe de studiu, mai ales în cazul programelor de studii de masterat. Dacă în cazul programelor de studii de licență s-au înființat mai puține programe, capitalizându-se pe programele tradițional puternice ale universității (drept, economie, științe social-politice, științe ale educației, o parte din științele exacte), în cazul programelor de master diversificarea ofertei educaționale a fost mare, ceea ce a putut crea anumite suprapuneri de curiculă. Unele programe par a ridica probleme deosebite din perspectiva interesului studenților, ceea ce a făcut să fie mai puțin solicitate și chiar să fie lichidate. Un caz aparte pare să fie cel al programelor de licență, dar și unele de master, din domeniul științelor exacte, care atrag din ce în ce mai puțini candidați, dar în acest caz problemele sunt și de fond (situația din învățământul liceal) și de sistem socio-economic. Universitatea și-a intensificat eforturile în direcția adaptării și corelării programelor de licență și masterat cu nevoile mediului de afaceri, prin acreditarea de noi programe de studii, inclusiv în limbi străine și dezvoltarea continuă a curriculei, restructurarea programelor de studii și flexibilizarea planurilor de învățământ, oferirea opțiunii de specializare de licență complementară, creșterea interdisciplinarității ș.a. Universitatea își redefinește continuu rolul și locul în cadrul sistemului de învățământ superior românesc și încearcă să devină tot mai competitivă pe plan internațional. Excelența în predare, învățare și cercetare a devenit un obiectiv peren, pe care universitatea și-l asumă și urmărește să-l realizeze. Costul excelenței este însă mare, iar mijloacele financiare sunt limitate. Chiar dacă finanțarea de la bugetul statului este încă preponderent majoritară și va continua să fie așa, universitatea s-a preocupat de diversificarea finanțării, prin creșterea contribuției veniturilor proprii altele decât taxele de

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

școlarizare și a veniturilor din cercetare, precum și prin accesarea de fonduri europene, acțiuni pe care este necesar să le intensifice.

În cazul *universității cu profil de medicină-farmacie*, se remarcă deplasarea viziunii conducerii universității de la identificarea și formularea unor probleme într-un cadru mai general către o abordare mai pragmatică și focalizată pe identificarea și prioritizarea problemelor cheie și a posibilităților de dezvoltare (incluzând și stabilirea unor ținte cuantificate) în vederea rezolvării primelor și fructificării celorlate într-un cadru profesionist, atât din punct de vedere educațional cât și managerial. De asemenea, se poate evidenția continuitatea și consecvența la nivelul managementului universității în ceea ce privește preocupările privind creșterea calității actului educațional și atingerea și menținerea excelenței în educație și cercetare, prin: extinderea ofertei curriculare, îndeosebi la nivel de masterat, pentru atragerea unui număr cât mai mare de absolvenți spre continuarea studiilor și pentru a satisface necesitățile de moment (dar și de perspectivă) ale pieței muncii, reforma curriculară continuă și elaborarea și implementarea Strategiei de reformă curriculară, preocuparea pentru îmbunătățirea continuă a practicii medico-farmaceutice, inclusiv prin eforturi investiționale majore în infrastructura de predare, practică și cercetare, dezvoltarea activității de cercetare științifică a cadrelor didactice și sprijinirea activității de cercetare științifică a studenților, implementarea unui cadru instituțional și managerial profesionist de asigurare a calității (certificare ISO). Numărul de programe de studii de licență nu este mare, dar s-au extins programele cu predare în limba engleză pentru cetățenii români și străini. A crescut numărul cursurilor de master, cu specializări proiectate să răspundă unor nevoi specifice ale pieței muncii pentru personalul medico-sanitar și farmaceutic, ținând însă cont și de specificul parcursului profesional al absolvenților de medicină și farmacie. Se remarcă și gradul înalt de digitalizare a predării, învățării și actului managerial, prin implementarea conceptului de e-universitate, precum și preocuparea pentru interdisciplinaritate, inclusiv prin dezvoltarea de programe comune de master cu universități cu alt profil decât cel medico-farmaceutic. Având în vedere că universitatea urmează să se angajeze și în activități din domeniul tehnologiilor de vârf și să-și întărească legătura cu mediul de afaceri, poate că ar fi necesară acordarea unei atenții mai mari în cadrul pregătirii studenților și studiului unor aspecte legate de managementul afacerilor și organizațiilor din domeniile medico-sanitar și al

tehnologiilor înalte aplicabile în medicină și sănătate. De asemenea, se remarcă și abordarea competitivă privind atragerea de candidați și studenți, prin implicarea în și promovarea programelor în învățământul preuniversitar (crearea de cerere de servicii educaționale) și creșterea participării studenților și cadrelor didactice la stagii de studiu și de practică în străinătate.

Și în cazul *universității cu profil artistic* se remarcă schimbări în comportamentul managerial, de predare și învățare induse de conformarea cu prevederile legilor și regulamentelor care guvernează învățământul superior din România, ținând cont de specificul vocațional al învățământului artistic. Oferta educațională a universității s-a extins continuu, mai ales în cazul programelor de masterat, pentru a răspunde diversificării cerințelor societății privind actul de cultură și educația în domeniul culturii. Există interes al studenților universității de a-și continua studiile la programe de masterat, într-un anumit domeniu de specializare, dar și interesul pentru studiile de masterat în general, nu doar pentru studenții altor specializări de la universitate, ci chiar pentru studenții de la alte facultăți. Majoritatea studenților sunt implicați în producțiile teatrale ale teatrelor locale, ceea ce favorizează accesul acestora pe piața forței de muncă după absolvirea studiilor. Absolvenții universității care nu urmează o carieră artistică au multiple oportunități pentru a dezvolta cariere în alte domenii (managementul cultural, terapia prin artă, biblioteci, organizare de evenimente, etc.). Se evidențiază preocuparea permanentă pentru amplificarea cantitativă și calitativă a creației artistice, printr-o multitudine de măsuri care vizează realizarea de producții artistice cu implicarea studenților de la masterat și licență, atât în cadrul atelierelor artistice proprii, cât și prin colaborarea cu teatre locale sau din regiune și/sau participare la festivaluri naționale și internaționale de teatru și film. Datorită faptului că este o universitate de mici dimensiuni, cerințele bugetare ale universității bazate pe acreditarea unor noi programe care trebuie acoperite cu personal didactic și studenți pot fi afectate de restricțiile financiare pe termen scurt sau mediu impuse de Ministerul de Finanțe, iar flexibilitatea planificării și execuției bugetare este necesară în actualul context instituțional și bugetar, când reducerea finanțării în timpul perioadelor de criză (dar nu numai) poate crea probleme.